

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiilor	Correspondențele se adresează redacției
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150	„FOAIA DIECEZANĂ“
pe 1/2 an 5	de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor.	iar banii de prenumerațiune și inserțiunile la
România și străinătate pe an 14 franci	de aci în sus 10 coroane	ADMINISTRAȚIUNEA
pe 1/2 an 7		Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș

Zidirea, întocmirea și decorarea din lăuntru a locașului dumnezeesc, cum o cere biserica și tradițiunea

(Urmare)

Cea dintâiu e o zidire în formă pătrată. În mijlocul edificiului se rădică pe colonne cupola cea mare; în partea de răsărit, de miază-zi și de miază-noapte se află apside. La apus se împreună cu edificiul un nartice în lățimea bisericii, care e ornat cu două cupole, având o anticurtă (atrium) deschisă. Rânduri de piatră cioplită, ce se schimbă cu rânduri de cărămidă, formează zidul.

Mult mai însemnată decât biserica indusă este biserica episcopală a mănăstirii Curtea de Argeș. Biserica aceasta întru totul și forma de construire bizantină cu ornamentica mohamedană, arabă și perzască. Existența cadrelor compuse din stâlpuțe în partea de jos a corpului bisericii, sub brâul cel mare sculptat în formă de frânghie, aplicarea cea avută a împletirilor și a ramurilor, îngustimea ferestrelor, proporțiunea edificiului, care este prea înalt în raport cu lungimea, ce o are, toate acestea arată chiar o afinitate cu bisericile armenie, numai că totul face aici o impresiune mai puternică. — Biserica constă din două părți, care și pe din afară în urma creșterii zidului sunt lesne de cunoscut, fiind încoronate cu două cupole mari. Cupola de ost se rădică cu ajutorul unui tambur înalt octogonal de asupra unui spaț pătratic, care în modul crucii se extinde în trei apside mari. Apsidele acestea pe de afară poligonale se încheie sus cu semicupole, ce se văd și în exteriorul bisericii așa, că în partea de ost a bisericii dăm de o cupolă mare și de trei semicupole mici. Cu spațul amintit se mărginește ca parte a doua, a edificiului o zidire vestică mai lată, în mijlocul căreia prin 12 colonne e demarcat un spaț pătratic, de asupra căruia se rădică a doua cupolă. Spațele laterale sunt acoperite cu bolti în forma semicilindrului, numai că în unghiurile vestice se ră-

dică încă două cupole mai mici, ale căror cilindre (tambure) se caracterizează prin dispozițiunea piezișă a ferestrelor și cadrelor, prezentând aparița unei spirale. La capitele columnelor se văd *stalactitele* stilului mohamedan, care decorează și ciubucele de sub streșinele bisericii. Interiorul e decorat foarte avut cu icoane de păreți pe când exteriorul e acoperit cu fel de fel de ornamente, unul mai fantastic decât celalalt, toate însă combinate armonice. Dăm de discuri rotunde și pătrate, de ciubuce simple orizontale și îndoite și de altele complicate (h. o. în formă de frânghie), de ornamente făcute din cordele împletite și de flori și ramuri așezate frumos etc., toate acestea sculptate cu multă măiestrie. De ornamentica aceasta admirabilă zice Lübke: Das Äussere ist... mit einer überschwänglich reichen Ornamentik bedeckt, in welcher der mohamedanische Stil mit dem byzantinischen, der Islam mit dem Christenthum zu einer gewissen klassischen Phantastik und eleganten Grazie verschmilzt.

Vorbând de arhitectura bisericilor române, trebnie să amintim și de bisericile mănăstirești și parohiale *cele vechi* din Bucovina. Toate bisericile acestea și în special bisericile mănăstirești din Putna, Suceavița și Dragomirna și cele parohiale din Pătrăuț pe Suceavă, Mileșăuț, Voroneț, St. Ilie, Mănăstirea Humorului, Vatra Moldoviței, Solca etc. au păstrat și ele tipul stilului bizantin, cât privește aplicarea sistemului de cupole, de altminterlea zidirea lor a luat o dezvoltare proprie. Bisericile induse arată, ca și cele din Moldova zidite până la începutul secolului XVIII, tot acel tip. Forma fundamentală e a crucii cu brațul transversal mai scurt, care se încheie în fride semicercuale. Altarul, care are două fride laterale, e ceva mai înălțat și așiderea semicercual, fiind acoperit cu boltă. De asupra spațului, unde se taie brațele crucii, se rădică cupola bisericii cu un tambur, în care se află ferestri. Spațul amintit, care cu cele două apside sau fride laterale, e loc de stătuț pentru bărbați, se împreună spre vest cu locul de stătuț pentru femei, fiind acest din urmă adese-ori despărțit de cel dintâiu

cu colonne, cu empore și ici colo acoperit și cu cupolă, dară fără ferestri. Ca zidire alăturată apare narticul, care adese-ori constă din două părți din un nartice interior și altul exterior, fiind acoperit și el câte odată cu boltă. Zidurile sunt pe din afară sprijinite de pilastri propicioși. Ornamentica sculpturală nu e așa de avută ca a bisericelor din Muntenia, e simplă și puțin aplecată. Pentru aceea dăm la bisericile cele vechi din Bucovina și din Moldova de o decorare avută a interiorului și exteriorului cu icoane a fresco. În dauna picturii noastre bucovinene decorarea aceasta însă în mare parte s'a nimicit, tencuindu-se pereții, ce erau acoperiți cu icoane. — Pentru campanie e zidit în apropierea bisericii un turn, care adese-ori se rădăcă de asupra porții, ce duce în curtea bisericii. — În urmă cât de forma acoperemântului, apoi cel-ce se află astăzi e format din patru laturi împreunate într'o creastă, din care de regulă laturea vestică are formă semiconică, pe când cupolele în cele mai multe cazuri au un acoperemânt în forma de pară sau de ceapă, ce arată vederat influința stilului rusec.

În urmă cât de arhitectura bisericească a *Sârbilor*, apoi bisericile cele vechi poartă în ființă tipul stilului bizantin din timpurile mai târzii cu unele motive de ale stilului romanic și ici colo și cu forme decorative ale stilului mohamedan. Arhitectura bisericească a *Sârbilor*, care de abia sub Milutin (1275—1321) a început a se desvoltă, arată ca și cea bizantină târzie o avuție mare de forme decorative, pe când edificiul ca atare e de tot mic. Zidirea bizantină centrală e hotărîtoare pentru planul fundamental al bisericilor, numai că forma crucii grecești de regulă o înlocuiește patru-unghiul basilicii; cu cupola cea mare mijlocie, care în cele patru unghiuri ale edificiului e încungiuată de cupole mici, se indică însă zidirea centrală. Cupolele înseși se rădăcă pe cilindre înalte la o formă îngustă, gingașă. La zidire se aplică cu plăcere rânduri de cărămidă roșie în schimb cu rânduri de piatră vartoasă de coloate deschisă; ici colo dăm însă și de marmură albă. De asupra narticolului, se rădăcă adese-ori o clopotniță în formele stilului romanic. Sculptura lipsește mai cu totul, pentru aceea plastica decorativă pe portale, ferestri și colonne e foarte frumoasă. Motivele sunt luate din stilul bizantin, romanic și, cum ne arată combinațiunile liniilor curat geometrice, și din stilul mohamedan.

În lăuntru edificiului dăm de multe icoane, cari toate ne aduc aminte de Bizanț. Tipul cel mai curat al arhitecturii sârbești vechi ne înfățișază biserica din *Pavlița pe Ibar* (sec. 13). Din secolul 14 și 15 sunt de amintit biserica mănăstirească din *Ravaniza*, biserica din *Kruschewatz* prefăcută de Turci în moșiă și biserica din *Kameniza* în comitatul croat-slavon Sirmia.

O epocă mai târzie a arhitecturii sârbești naționale ne înfățișază monumintele din *Fruska-Gora* (munții Vrdnik), platoul muntos ce se trage spre răsărit, între Drava și Sava, până la Dunăre. În văile frumoase

alte platoului acestuia sunt situate 12 mănăști, cari toate au numai câte o cupolă centrală, ce se rădăcă de asupra spațului mijlociu al bisericii.

Aici fie amintită cu puțin cuvinte și *sculptura și pictura* bizantină bisericească.

„Ce se atinge de *sculptură*, apoi în stilul bizantin nu dăm de ea mai de fel. Cauza e ușor de aflat. Creștinii adecă, ținându-se strâns de preceptul Domnului: „*Să nu-ți faci ție chip vioplii...*“ și ca să nu samene în nimic cu idololatri, au evitat-o. Statue sculptate de ale sântilor nu se făceau nici odată, pe când sculptura icoanelor în forma de relief de tot plan (bas-relief) se mai aplică ici colo. Icoanele acestea sculpturale însă nu eră permis a le onoră ca b. o. icoanele picturale ci ele serviau numai ca ornament arhitectonic, chiar așa ca și ornamentele cele varie ale plasticei decorative pe pereți, portale, ferestri, colonne etc., de cari dăm în stilul bizantin ca și în cel romanic și cel gotic.

Cât de *pictură* — de care voiu vorbi mai de amăruntul în alt loc — apoi ea, corespunzând mai bine spiritului religiei creștine, s'a introdus în biserică, cu toate că eră combătută în mod violent prin mai mult de 100 de ani. Caracteristica picturii bizantine stă într'aceea, că ea prin conturile pronunțate, pregnante și prin puterea colorilor împreunează elementul istoric cu cel simbolic, făcându-ne cu puțință să cunoaștem în urma tradițiunii figurile Mântuitorului, Maicii Domnului, ale apostolilor etc. chiar și atuncea, când icoanele, acestea în privința artistică nu corespund pe deplin și de aceea nici nu ne mulțămesc. Originalitatea, soliditatea și puterea sunt semnele, cu cari se destinge pictura bizantină. Pentru fie-care din icoanele patriarhilor, apostolilor și ale altor sfinți iconografia a luat forme stabile și neschimbabile, cari se află chiar în detaliurile cele mai mici ale învesmântării, fie vorba de tăietură, culoare, de indoituri sau draperii. Icoanele acestea se desting toate prin decența absolută, prin păstrarea strictă a învesmântării potrivite cu persoanele reprezentate și cu liniștea unei compozițiuni, care ne înfățișază persoane, ce nu sunt mai mult influințate de patime omenești. Compozițiunea aceasta respică așa dară într'un mod demn spiritul T. V. și simplitatea evanghelică, corespunzând pe deplin s. Scripturii și Tradițiunii. Ea-i supusă adevărului și predării, așa că în icoanele cele sfinte nu predominesc formele nude ale corpului, ci sublimitatea internă a spiritului. În urmă amintesc, că lucru caracteristic în pictură bizantină este ornarea avută a icoanei cu aur; atât hainele persoanelor reprezentate cât și partea din fund a tabloului și aureola, cercul d'asupra capului, toate acestea sunt suflate cu aur.

9. Stilul romanic

Pe când în împărăția ost-romană domină stilul bizantin, iară în cea vest-romană stilul basilicii, după întemeierea împărăției creștino-romane prin Carol cel Mare s'a desvoltat încetul cu încetul în țerile occiden-

tale ale Europei un stil nou de construire, care se cheamă „stil romanic”. Cum limbile romane sunt numai formări sau dezvoltări vulgare ulterioare ale limbii latine, așa și stilul romanic e o dezvoltare ulterioară a stilului vechiu creștin cu deosebire celui uzitat în occidentul latin, din care cauză a și luat numele destul de semnificativ „stil romanic”.

Cum e stilul bizantin o dezvoltare a arhitecturii creștino-romane vechi în orient corespunzător genului țărilor orientale, așa e și stilul romanic o dezvoltare ulterioară a aceleiaș arhitecturi în occident corespunzătoare particularităților popoarelor apusene.

Caracteristica stilului romanic sau al arcului rotund stă într-aceea, că el spargea din ce în ce mai mult linia orizontală apăsată și, părăsind acoperimintele plane ale basilicelor vechi, a adus arcul rotund roman și construcțiunea boltelor la o aplicațiune varie și tot odată frumoasă. În locul columnelor slabe întrebuințate până atunci, se iau pilastri tari, cari sunt mai apti a purta greutatea cea masivă a zidirii, pe când columnele se aplică mai mult la scopuri decorative. *Forma fundamentală a stilului romanic e crucea latină* cu brațul vertical mai lung, iară singuritele părți ale formei acestea sunt: Naia mijlocie cu două năi laterale, naia transversală, altarul cu concha ca proumare a năii mijlocii și pronaosul. *Naia mijlocie*, de două ori mai lată decât năile laterale, e despărțită de dănele cu arcade răzimate de pilastri (une-ori și de columne). *Naia transversală* are trei părți: Un spaț mijlociu în lățimea năii mijlocie, numit spațul corului sau mai bine al *corului de jos*, și două spațe laterale. *Altarul* îndecomun numit *corul de sus* se încheie la răsărit cu apsidă semicercuală. *Apsidele* și-au păstrat în cele mai multe cazuri forma rotundă, numai ici colo dăm și de forma poligonată; *acoperemântul* cel plan s'a înlocuit cu acoperemântul boltit în semicerc, de regulă în forma crucii; *ferestrele și portalele* se încheie în arc rotund; de asupra acoperemântului, îndecomun în partea vestică a edificiului, se află *unul sau două turnuri* rotunde sau și în patru unghiuri pentru păstrarea campanelor. Sub toată zidirea corului e făcută o *criptă*, din care cauză corul are o situațiune mai înălțată decât în basilică. Cripa romanică constă de regulă din trei năi, are bolti în forma crucii, care se razimă de columne sau pilastri joși, și se încheie cu o apsidă, având altar propriu la ținut relievelor s. patroni sau ale altor sfinți.

(Va urma)

Isus vindecă un orb la Ierihon

Evangelia din Duminica a 21-a după Rosaliu (a 24-a a lui Luca 18, 35—43.)

Tinta

Astăzi vom vedea: cum a ajutat Domnul nostru Isus Hristos unni om orb.

I. Analiza

Ați văzut voi vreun om orb? E bolnav orbul? Da, e bolnav la ochi. Și acesta e un morb foarte rău, pentru că un biet orb nu poate vedea lumea aceasta atât de frumoasă, pe care noi o vedem. Anume ce nu poate vedea orbul? Cerul albastru, soarele, luna, stelele, câmpul cu iarba verde și cu florile frumoase, pădurea verde, passerile, casele, părinții, frații, neamurile... Pentru bietul orb e tot noapte, tot întunec. Orbul e om foarte sărac. Sau poate ați schimbat voi cu un copil bogat, dar orb? . . . De ce nu? . . . Vedeți dară, că un copil bogat, dar orb, e sărac; iar un copil sărac, care poate vedea, e bogat. Bietul orb, despre care vreau să vă povestesc eu, eră și sărac nu avea nimic; anume, ce nu avea? . . . El eră așadar foarte nenorocit, mai nenorocit nici că se putea. El trăia în orașul Ierihon (hartă). În fiecare zi ședeă la poarta orașului pe o piatră și cerșia dela oamenii, cari treceau pe drum. De ce nu lucră el? Nu putea . . . De ce ședeă la poartă? Pe acolo treceau oamenii, cari ieșiau și intrau în oras. . . .

Să ni-l închipuim acum pe bietul cerșitor orb! Eră bătrân. Părul? Barba? Albe, ca neaua. Fața? Palidă (galbenă). Ochii? Închiși ori sticloși ca la mort. Hainele? Murdare, rupte. Lângă el eră straița; pentru ce? . . . Băta; pentru ce? . . . Dar cum a aflat el drumul până la poarta orașului? Oameni ori copii buni l-au dus pân' acolo, sau poate că a mers el încet-încet tot dibuind cu băta sa. . . . Și când auzia oamenii trecând pe lângă piatra sa dela poartă ce făcea? Își întindea mâna și cerșia. Cum zicea? Mă rog, dați-mi . . . Și ce gânduri vor fi trecut prin mîntea lui! Vai cât da sărac și nenorocit sunt eu! De aș putea să văd și eu lumea ca și alți oameni și să pot lucră!

Reasumare: Povestiți-mi despre omul orb! Unde ședeă el, cum eră și cum cerșia!

Ce fac oamenii, când văd câte un nenorocit de felul acesta? Li-i milă de el și-i dau câte ceva . . . Cum îi va fi ajutat Isus? (Presupuneri). Ascultați!

II. Sinteză

1. În vremea aceea a fost, când s'a apropiat Isus de Ierihon, un orb oare carele ședeă lângă cale cerșind. Și auzind poporul trecând, a întreat: „Ce este aceasta?” Și i-au spus lui, că Isus Nazarineanul trece. Și a strigat, zicând: „Isuse Fiul lui David miluește-mă!” Iară cei ce mergeau înaintea lui certat pe el să tacă; iară el cu mult mai vartos strigă: „Fiul lui David, miluește-mă!”

Reproducere: Povestiți-mi și voi ceea ce v'am povestit eu! . . .

Aprofundare în materie: Așadar, într'o zi orbul din Ierihon iarăș ședeă pe piatra dela poarta orașului și eră foarte trist. De odată însă el aude mulți oameni venind, cari vorbeau și rideau, cântau și se rugau lui Dumnezeu. Atunci orbul ascultă cu băgare de seamă,

și ce întreabă el? . . . Ce răspuns primește? . . . Orbul mai auzise multe lucruri bune și frumoase despre Isus, cum a vindecat pe alți bolnavi, cât e de bun Isus și cât e de milos. Și ce dorință s'a născut atunci în bietul orb? O, de mi-ar ajuta și mie. De aceea, ce face? De odată sare de pe piatră și strigă . . . Ce vrea să zică el prin aceste vorbe? Doamne Isuse, fie-ți milă și de mine! Ce zic însă ceilalți oameni câtră orb? Să tacă. De ce ore? Ei își gândiau: Isus trebuie să călătorească mai departe, de aceea lasă-l în pace, că nu are timp acum. Orbul însă strigă și mai tare. Și cine îl aude? Isus. Ce va face acum cu el? Ascultați!

2. *Și stând Isus, a poruncit să-l aducă pe el la sine. Iar apropiindu-se el de dânsul l-a întrebat zicând: »Ce vrei să-ți fac?» Iară el a zis: »Doamne să văz». Și Isus a zis lui: Vezi! Credința ta te-a mântuit. Și îndată a văzut, și a mers după el mărind pe Dumnezeu. Și tot poporul văzând a dat laudă lui Dumnezeu.*

Reproducere: Povestiți-mi acum și voi!

Aprofundare în materie: Orbul e adus în fața lui Isus, și acum nu e mai mult trist, ci e vesel; pentru că ce-și gândește el? Bunul Isus m'a auzit, când am strigat și acum îmi va ajuta, și el poate să-mi ajute. Și Isus privește cu milă la bietul orb, și ce zice? . . . Ce răspunde orbul? . . . Ce zice Isus? . . . Cum avem să înțelegem aceste vorbe? Pentru că tu ai crezut, că eu pot să te vindec, de aceea te și vindec, te mântuiesc, te scap de orbire. Și ce se întâmplă, când Isus rostește vorbele acelea? Orbul vede. Ce vede? Pe Isus și pe învățăceii lui Isus, mulțimea de oameni, poarta, orașul, casele, cerul, soarele. . . . Și ce simte el acum? O bucurie mare, fericire. . . . Și ce nu uită să facă? Să mulțamească lui Isus, lui Dumnezeu. . . . Și poporul, care a văzut acest lucru? . . . Și ce mai face orbul? Merge cu Isus, rămâne tot cu el, ca să asculte învățăturile lui, ca să-i lumineze și mintea (ochii sufletești), nu numai ochii trupești. Cum îi poate lumina Isus ochii sufletești (mintea)? Îl învață ce trebuie să facă, cum să trăiască, ca să fie plăcut lui Dumnezeu, pentru că pânaci orbul nu știa hotărît ce-i place lui Dumnezeu mai mult, — el era orb și sufletește. Și cine-l vindecă pe el *de orbire sufletească*? Tot Isus. Așadară: Isus a vindecat pe orb de două feluri de orbire; anume? . . .

Reproducerea întregii istorioare.

Aprofundare religioasă-etică. Ce doriă orbul? Să vadă, să-și câștige lumina ochilor. Și despre cine crede el, că îi poate da lumina (vederea)? El crede, că Isus poate. . . . Din cari cuvinte putem cunoaște credința orbului? . . . Cine se bucură de această credință a orbului? Isus. De unde se vede aceasta? („Credința ta te-a mântuit“). Și ce simte Isus față de orb, când îl vede? . . . *Iubire și milă.* De aceea îl și vindecă. După ce orbul câștigă lumina ochilor, (se vindecă *de orbire trupească*), el voiește să se vindece

și *de orbire sufletească.* Care e aceea? (Nesțiința). Cum se vindecă de orbire sufletească? Merge după Isus și rămâne tot cu el, ca să-i asculte învățăturile lui; el își alege pe Isus de conducător. . . .

Reasumare: Spunem-i acum, ce însușiri are orbul? *Dorința după lumina trupească și după lumina sufletească; credința tare în Isus.* Cum e Isus? Isus e *o iubitor și milostiv.*

III. Asociația

Isus a vindecat pe orbul din Ierihon de *două feluri de orbire; anume? De orbire trupească și de orbire sufletească.*

Oare astăzi nu se mai vindecă orbii? La cine se duc orbii, ca să-i vindece? La medici (doftori). Și cum îi vindecă doftorii pe orbi? Le curăță ochii, taie pielea care împedecă vederea, și spală ochii de necurătenii (operație!) Și de multe ori medicii pot ajuta orbilor, le dau vederea. Totuș e mare deosebirea între vindecările ce le fac doftorii, și între vindecările ce le-a făcut Isus. De ce? Isus a vindecat numai cu cuvântul; el așadară e mai puternic decât doftorii noștri. Și apoi sunt multe morburile de ochi, pe cari nu le pot vindeca doftorii. — Dar și vindecările, pe cari le fac doftorii, în faptă nu le fac ei, ci Hristos. Cum înțeleg eu aceasta? . . . Cine a adus în lume iubirea și mila față de acești nenorociți? Hristos. Și de aceea și doftorii noștri, pătrunși de această iubire și milă, s'au pus să studieze ochiul omenesc, și să afle cum se pot vindeca morburile lui. Și Hristos le-a binecuvântat munca lor, pentru că mii și mii de oameni orbi se vindecă prin doftori. — Dar și multe mii de oameni orbi nu pot fi vindecați, și deci aceștia nu pot lucra, nu pot învăța să scrie și să cetească multe lucruri frumoase și folositoare, pe cari le pot cei ce au lumina ochilor. Dar și pentru aceștia s'a îngrijit Isus. Creștini buni, pătrunși de iubire și de milă față de acești nefericiți, s'au gândit mult asupra lucrului, cum s'ar putea ajuta și acestor orbi nenorociți. Și Hristos a binecuvântat și munca acestora; le-a dat gândul bun, ca să facă școli anumite pentru orbi, în cari aceștia învață să cetească (pe litere făcute anume, a căror formă e bulbucată, și orbii pipăindu-le cu degetele învață să le cunoască și să le cetească); apoi în acele școli ei învață să facă multe lucruri, pe cari le vind și astfel își câștigă cele de lipsă pentru traiu. În chipul acesta Isus încă și astăzi săvârșește minunea ce a făcut-o în Ierihon; adevărat? Vindecă pe orbi de orbire trupească și sufletească.

Dar sunt și oameni orbi, cari au ochii buni și văd bine, nu sunt orbi trupește, ci numai sufletește; adevărat? Nu cunosc învățăturile lui Hristos, — păgânii. Și pe acești oameni Isus îi vindecă de orbire sufletească. Cum? . . . Preoți creștini merg în țările, în cari locuiesc oameni păgâni, și-i învață să cunoască învățăturile lui Hristos. Și acești oameni orbi sufletește se vindecă de ce boală? De orbire sufletească. Și pe noi ne-a vindecat Isus de orbire sufletească. Cum? (În-

vătători frumoase în casa părintească, în școală, în biserică).

Astfel vindecă Isus și astăzi pe toată lumea de orbia trupească și sufletească, el le dă tuturor lumină. Cine e dară lumina lumii? Isus. De aceea a și zis Isus despre sine:

IV. Sistemizarea

„Eu sunt lumina lumii; cel ce urmează mie, nu va umbla în întunec, ci va avea lumina vieții“ (Ioan 8, 12).

V. Aplicarea

Ce ne spun aceste vorbe? Că Isus e lumina lumii, el dă lumină celor orbi trupește și sufletește. Și cel ce ascultă de Isus și face ca și el (ii urmează lui Isus)? Acela nu va umbla în întunec. . . .

Cu ce puteți ajuta voi unul orb, și cu ce nu-i puteți ajuta?

Din lumina ce a adus-o Isus în lume, vedem și noi multe; anume?

Ce va povesti orbul vindecat, celor ce-l vor întreba pe el, cum s'a vindecat?

Religiunea pentru școlile populare de Ioan Berescu și Nicolae Aron

(Urmare)

Să ilustrăm prin câteva cazuri concrete cele zise mai înainte sub punctele 1—4.

1. Am aflat, că istorioara „Tovie“ e luată dintr'o carte necanonică e sfintei Scripturi. Cu ce scop? Istorioarele biblice au menirea ca din ele să scoatem învățături religioase-morale. Din istorioara „Tovie“ autorii câștigă învățăturile:

„1. Că și noi avem datoria, să alinăm, prin milostenie durerile și suferințele celor nenorociți.

„2. Că și în cea mai mare nenorocire, ce ne ajunge, nu e ertat să cârtim împotriva lui Dumnezeu.

„3. Că Dumnezeu iubește și ajută pe cei ce-l iubesc pe El“.

Toate aceste trei învățături se pot câștiga și din alte istorioare scoase din cărți canonice; așa bună oară cele două dintâiu se pot scoate din parabola despre săracul Lazar, iar a treia din istorioarele: „Magii dela răsărit și fuga la Egipt“, etc. De altcum și autorii au învățatura a doua la istorioara „Dreptul Iov“ (broșura II, pag. 15), iar a treia o au la istorioara „Iosif“ (broș. I. pag. 43). De ce avem atunci trebuință de istorioare scoase din cărți necanonice?

2. Materia aleasă din T. V. nu urmărește scopul religios-moral ce-l are Religiunea în școala poporală. Între alte dovezi amintim istorioara „Noe și feciorii lui“ (broș. I. pag. 27), a cărei

cvitesență este, că Noe „a beut prea mult, și s'a îmbătat“ și „în beția lui, Noe s'a desgolit. . .“ »Turnul Babilonului« (broș. I. pag. 28) și „blidul de linte« al lui Iacob (broș. I, pag. 37), după părerea autorilor, de bună seamă contribuie mult la zidirea mărețului palat al educației! Apoi *Religiune* în școala poporală nu poate fi fără amănunte despre unele lucruri nostime ale soției lui „Pentefri“, care se plânge, că Iosif este „un nerușinat (!) și, că tocmai acum fiind ea numai singură în casă (!!), Iosif s'a încercat să o necinstească (?). Cauza este espusă mai sus (broș. I. pag. 44) în zicerea: „Ea văzând pe Iosif că e tânăr (!) și nevinovat. . .“ Iosif însă fuge „de ispita stăpânei sale“ (!).

Apoi să ni-se ierte, dar daraverile lui *Samson* cu *Dalida* (?) nu au loc în școala poporală; tot așa nici termenul „preacurvie“.

Poftiți mă rog, *Dragoste, Sensualism, iar nu Religiune în școala poporală!*

Dar nu e de ajuns-atâta, ci prin escerptele sarbede despre „Avram“ (broș. I. pag. 30), „Isus Navi“ (broș. II, pag. 12), „Judecătorii în Izrail“ (broș. II, pag. 16), „Împărații“ (broș. II, pag. 18) etc. se urmărește cu atențiune istoria unui popor, a unor oameni, cari un singur lucru au făcut și ei pentru omenire: „Și ei au dat oamenilor numai, de de mult, o lege, care se îndreptă împotriva temeiurilor vechi ale iudaismului, împotriva dogmei poporului ales, o lege pe care ei au prigoni-o, au răspins-o, pe care n'o recunosc și o desprețuiesc și până astăzi“ — cum zice un bărbat savant al nostru. . . . Și coplii nostri ies din școală cu convingerea, că n'a exsistat pe lume popor mai credincios și mai moral decât Jidovii.

De ce nu *Filosemitism în loc de Religiune* în școala poporală?!

3. În ce privește unitățile metodice, iată ce zice un distins pedagog român: „O unitate trebuie să cuprindă totdeuna o „noțiune nouă“, care să contribuie la îmbogățirea sistemului de cunoștințe din un ram oare care al culturii omenesti, de oare ce pentru formarea ori cărei noțiuni noauo se recere, că ea să se producă pe calea intuițiunii și a asemănării, iar prin deprindere și aplicare să devină disponibilă pentru spiritul elevilor.

„Numai acel material de învățământ, care face posibilă formarea unei noțiuni pe calea arătată poate să formeze o unitate metodică. Nu va formă dar' o unitate metodică, ceea ce este în sine abstract, pentrucă aici nu mai e necesară o lucrare metodică spre a ne putea înălța cu elevii dela concret“.

Mai înainte am amintit piese, cari nu formează unități metodice. La acestea mai adaugem: „Urmarea păcatului“ (broș. I, pag. 19), care nu

e altceva decât o serie de deducții, și totuși de desubtul ei aflăm:

„Din aceasta istorioară învățăm:

- „1. Că . . .
- „2. Că . . .

Nu corespund cerințelor unei unități metodice încă piesele: „Judecătorii în Izrail“, „Împărații“, „Prorocii“, „Isus vindecă bolnavii“, „Isus ne învață să ertăm greșelele deaproapelui“, etc. (din broș. II); „Alte minuni“ „Samănătorul“ (din broș. III).

4. Cu privire la textul istorioarelor, ne luăm voie, a arăta, cum exprimă aceeași idee sau cum e descris același lucru cu textul sfintei Scripturi și cum cu textul autorilor. Să luăm d. e. istorioara despre „Magii dela răsărit“, care în broș. II, are titlul „Craii dela răsărit“.

Textul autorilor:

Curând după nașterea lui Christos, s'a arătat pe cer o stea neobicinuită. Niște craii, cunosători de stele (astronomi, magi), văzând steaua au cunoscut, că este steaua lui Isus Christos. Deci, au urmărit steaua în cursul ei și au venit până în orașul Ierusalim. Aici craii au intrat la regele Irod și au întrebat: „unde s'a născut împăratul cel nou al Iudeilor, căci am văzut steaua lui la răsărit, și aceea ne-a condus până aici?“ Așa au zis craii către Irod, iar acesta, temându-și domnia, a adunat pe arhierii și cărturarii poporului, că nu știu ceva despre nașterea unui nou împărat? Arhierii i-au răspuns, că după prorociile cele vechi s'a împlinit vremea, ca să se nască Mântuitorul Mesia; iar locul unde să se nască, este Vitileomul, căci scris este: și tu Vitileeme . . .

Textul biblic (Mt. 2. 1):

Iar dacă s'a născut Isus în Vitileemul Iudeii în zilele lui Irod regele, iată magii dela răsărit au venit la Ierusalim zicând: „Unde este născutul rege al Iudeilor? Căci am văzut steaua lui la răsărit, și am venit să ne închinăm lui“. Iar auzind regele Irod s'a turburat, și tot Ierusalimul cu dânsul, și adunând pe toți arhierii și cărturarii poporului i-a întrebat, unde se va naște Hristosul. Iar ei ziseră lui: „În Vitileemul Iudeii, căci așa este scris prin prorocul: Și tu Vitileeme . . .

Liniștirea mării.

Textul autorilor (broș. III, pag. 29):

Fiind Isus odată pe mare, cu apostolii săi s'a scornit o furi tună, încât era să se cufunde corabia cu ei. Apostolii spăimântați au strigat: „Doamne mântuește-ne, că perim!“ Atunci Isus a poruncit mării și vântului să se liniștească și îndată furtuna s'a domolit. Aceasta e dovadă, că și marea și vânturile ascultau de cuvântul lui cel Dumnezeesc.

Textul biblic (Mt. 8, 22—27):

Și intrând Isus în corabie, au mers după el învățăceii lui. Și iată vijor mare s'a făcut pe mare, cât se acoperia corabia cu valuri; iar el dormia. Și apropiindu-se l-au deșteptat zicând: „Doamne mântuește-ne, pierim“. Și zise lor: „Ce sunteți fricoși, puțin credincioșilor?“ Atunci sculându-se a certat vânturile și marea, și s'a făcut liniște mare. Iar oamenii se mirau zicând: „Cine este acest om, că și vânturile și marea ascultă de dânsul?“

Ne mărginim la compararea textelor numai în aceste două cazuri, fără a le mai comentă, desi aflăm alte contraste și mai izbitoare între textul biblic și între textul autorilor.

Dar autorii nu se îndestulesc numai cu fabricarea textului, ci în unele locuri schimbă chiar înțelesul sfintei Scripturi. Așa în sfânta Scriptură se spune apriat, că *Dumnezeu a făcut pe om după chipul său*: „Și a făcut Dumnezeu pe om, după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe dânsul; bărbat și muiere i-a făcut pe ei“ (Facere 1, 27). Și totuși în broșura I, la pag. 15, autorii zic: „Omul cel dintâi a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu“. — Autorii mai știu, că „jertfa lui Cain nu a primit-o Dumnezeu, căci el a adus ce a avut mai slab (?!) din roadele pământului“. Poștească D-lor și ne arate, unde stă aceasta în sfânta Scriptură? — Tot așa nu ne pot dovedi Domniile-lor, cu sfânta Scriptură în mână, „că Iosif, pentru ascultarea lui, — este mai iubit de tatăl lor“. Aceasta rămâne numai o probabilitate, nu însă fapt constatat. Și să ni-se scuze îndoiala, că lui Simon i-s'a dat numele de *Petru* cu ocaziunea pescuirii bogate.

Cât de multă oroare au autorii de textul Sfintei Scripturi se vede și de acolo, că nici chiar cuvintele Mântuitorului rostite cu ocaziunea așezării sfintei taine a Euharistiei nu sunt respectate. (Ei citează: „Acestea să le faceți totdeauna întru pomenirea mea“).

Ba cei mai mult, nici textul cântărilor noastre bisericesti nu e cruțat, așa, că stihira, ce se cântă la procesiunea învierii din Duminica Paștilor dimineața, care stihiră o ști fiecare cantor, o dau astfel:

„Învierea Ta Cristoase Dumnezeule, îngerii o laudă în ceruri, și pe noi pe pământ ne învrednicește, să cântăm și să o mărim“.

Pe cândn textul din cărțile noastre bisericesti este acesta:

„Învierea ta Hristoase Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri, și pe noi pe pământ ne învrednicește cu inimă curată să o mărim“.

A denatură *textul*, ba chiar și *înțelesul* sfintei Scripturi la compunerea istorioarelor biblice, nu înseamnă a propune Religione în școala populară, ci a face un fel de „z'amă-lungă“.

(Va urmă)

V a r i e t ă ți

Domnul prof. univ. Nicolae Iorga dimpreună cu stimabila-i soție, după ce a percurt cu trăsura satele dintre Lugoj și Caransebeș, a petrecut de Joi seara până ieri dimineață în orașul nostru. Distinșii oaspeți au cercetat cu viu interes toate instituțiunile românești din loc. Timpul nefavorabil i-a silit a abzice de planul de a călători în jurul Caransebeșului și a apuca drumul spre casă peste Brașov.

Încă o faptă vrednică de laudă. Coroana virtuților teologice este iubirea. Pentru iubire a

făcut Dumnezeu lumea, pentru iubire. Domnul și Mântuitorul nostru Isus Hristos s'a pogărit din cer pe pământ și a păținit chinuri dându-și sufletul în mâinile Părintelui cereșc, spre a readuce omenimea la starea sa primitivă, împacându-o astfel cu Dumnezeu atotbunul; și tot ce este sfânt, bun și religios, este întemeiat pe iubire. De aceea și cel ce a fost răpit odinioară până la al treilea cer, și a auzit cuvinte, care nu s' slobode omului a le vorbi, a zis: „Urmați dragostea și râvniți cele duhovnicești“ (I, Cor. 14—1).

Tot pe iubire este întemeiată și fapta nobilă a evlaviosului creștin Vesa Marcu, din Ferendia, care cuprins de adevărată pietate creștinească, a donat Mănăstirii dela „Izvor“ suma de 100 cor. cu scop, ca această sumă să fie fundațiune pentru susținerea călugărilor. De Dumnezeu bunul, ca această jertfă frumoasă să fie bine primită întru pomenirea și iertarea păcatelor lui, a soției lui Eva, cum și a repositărilor lui părinți cu tot neamul lor. Tot pe sama zisei Mănăstiri au mai contribuit credincioșii din comuna Silagi, prin ostenele Domnului învățator Ignatie Petrovici, cu naturalii în preț de 46 cor. 40 fil. Mulțămim și pe această cale tuturor ajutătorilor, cum și Sântiei Sale părintelui Moise Aron, care s'a ostenit și a vândut aceste naturalii trimțându-ne suma de sus zisă cu mandat postal.

Se aduc mulțămiri publice și Sântiei Sale părintelui Ioan Măran, din Ciclova-Română, pentru suma de 2 cor. zicând pentru toți: Dumnezeu să primească jertfa lor, și să-i pomenească în împărăția Sa! Mănăstirea din „Valea dela Izvor“ în 19 Octomvrie 1905. Macarie Gușcă ierodion.

Conferența publică, ce a fost conchemată pe Duminica trecută, a succes pe deplin: Cei 8 deputați români din parlament au luat cu toții parte ținând fiecare discursuri înaintea mulțimei, care a atins numărul de 6000. Au luat parte frunțașii vieții publice din aproape întreg Bănatul, preoți, învățatori și mai ales popor până din mari depărtări. Conferența a fost prezidată de Părintele protopresbiter al Lugojului Dr. George Popovici. S'au luat mai multe concluse de mare importanță. Constatăm faptul, că preoți uniți nu s'au prea putut observa între cei prezenți la adunare. Remarcăm această împrejurare, căci la conferență s'au discutat chestiuni de importanță deosebită pentru viața noastră bisericească-scolară, mai ales acuma, când școalelor noastre naționale li-se pune alternativa de a fi sau a nu fi. — *M.*

Himen. Astăzi în 30 Octomvrie v. a. c. își sârbează cununia: *Liviu Bivo*, candidat de preoție, cu D-șoara *Sofia Lăzărescu*, fca preotului din Gruiniu — și *Ioan Târfăloagă* învățator, cu D-șoara *Calina Târziu* în s. biserică din Iablanița. — Joi la 3 Noemvrie vor serba cununia lor d-l *Aurel Păușan* și d-ra *Ofelia Barbu*, în Bocșa Montană.

Bibliografii

În editura Tipografiei și Librăriei diecezane a ieșit de sub tipar:

„Calendarul Românilui“

pe anul comun 1906.

Cuprinsul ales. Ilustrațiuni frumoase.

Prețul 50 fileri.

La Tipografia și Librăria din Caranesbes

se află următoarele cărți ale prof. Dr. **Petru Barbu**:

Istorieare Religioase-morale, I Carte de Religieune pentru școalele populare, 30 fil.

Istorieare Biblice, II carte de Rugăciune pentru școalele populare, 30 fil.

Istorieare Bisericești, III Carte de Religieune pentru școalele populare, 30 fil.

Catehismul, IV Carte de Religieune pentru școalele populare 40 fil.

Carte de Rugăciuni și cântări bisericești, cu binecuvântarea arhierescă. (Format mic, 160 pagini, broșurată 50 fil., legată dela 60 fil.—10 cor.).

Istoria sântă a Testamentului vechiu, I Carte de Religieune pentru școalele medii, 80 fil.

Istoria sântă a Testamentului nou, II Carte de Religieune pentru școalele medii, 80 fil.

Istoria Bisericească, III Carte de Religieune pentru școalele medii, 1 cor.

Isus Hristos, cu cuvintele sântei Scripturi, 2 cor 50 fil. — Edițiunea populară 1 cor.

În zilele acestea a apărut în editura **H. Zeidner** din Brașov manualul didactic:

Elemente din Constituțiunea Patriei sau Drepturile și datorințele cetățenești

pentru școalele populare, de **Vasile Goldiș**, profesor gimnasia în pensiune, secretar consistorial în Arad. Ediția II. prelucrată.

Dicționarul Alexi român-germân și germân-român din editura librăriei H. Zeidner, Brașov (fondată 1867). Prin introducerea obligată în planul de învățământ al României, s'a îngrijit dejă de învățătura limbii germâne în școlile medii. Însă numai prin exerciții se ține desteritatea câștigată și se cufundă știrea acestei limbi de lume.

Mai cu seamă pentru *comercianți, meseriași sârguitori și industriași* nu se poate pune destul la suflet cunoștința acestei limbi. Ce este mijlocul cel mai de folos pentru înbogățirea științelor unei limbi? Pe lângă conversațiune un *dicționar bun*. După cunoștința noastră este cel mai recomandabil: dicționarul *Alexi român-germân și germân român* (editura lui H. Zeidner, librăria, Brașov), fiindcă: 1. întrece pe toate dic-

ționarele de mai înainte prin *perfecțiune*, fiindcă ia în considerațiune mai cu seamă și limba Moldovei și Bucovinei chiar în partea română-germână; 2. bate cu plăcere la ochi prin *exactitatea tipografică* prospectiionabilă, prin care *minunat de curând* se poate găsi fie care cuvânt; 3. este o mare preferință întrebuințarea *ortografiei germane celei mai nouă și română 1904* săvârșită. 4. *Prețul ieftin* îl pune în stare și pe cel mai puțin avut a-și cumpăra dicționarul. Prețul este partea română-germână broșat cor. 4.50 = fr. 5; cea germană-română cor. 3,60 = fr. 4.—

*
În editura Tipografiei **A. Mureșan** din (Brașov) a apărut: *Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelor și sodalilor români meseriași din Brașov*. Anul de gestiune 1904, publicate de comitetul Asociațiunii Brașov 1905.

*
Studii de Istoria Bisericii Române contemporane de Nicolae Dobrescu. I Istoria Bisericii din România (1850 — 1895). București Tipografia „Bucarester Tagblatt“, str. Carageorgeviciu 7 — 9 1905.

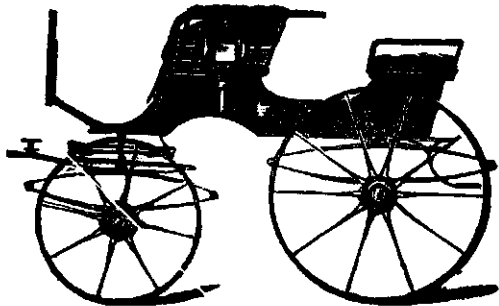
*
Dr. Beke Manó. Aritmetică pentru școlile medii prelucrată de Aurel Ciortea, profesor, editura Librăriei Ciurcu, Brassó 1905.

Telefon comitat. 467. Anul întemeierii 1895.

Iuliu Kardos

fabricant de trăsuri

Timișoara-Fabric (Temesvár-Gyárváros),
Strada „Trei-regi“ (Dreikönigsgasse)
Nr. 14. (Casa proprie).

Mare depozit de trăsuri noi și vechi. Lucrări de făurit, rotărit, lacuit și șelărit, precum și reparături se primesc cu preț

ieftin

1—12 [54]

Francisc Bach

advocat

are onoare a anunța că s'a deschis

cancelăria advocațională

în Caransebeș strada Timișori Nr. 535.

2—3 [53]

Senegin

contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticei, tusei magărești, catarului, astmei, greutatea de respirat. lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede**. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, recelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgâr-ciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Kaljodsarsapari. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilic, morburile tinerețelor **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morhuri, precum, palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât să comandeze **Laxbonbons** zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, drogue, legături și bandagerie, chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri rusice, parfumuri, sapunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articoli cosmetice, oleu pentru păr, esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori-ce fel de articolu din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

9—10 [45]

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros piața școlii Nr. 45.